

УСПОМЕНА НА ВЛАДИМИРА ВЛАДУ ПЕТРИЋА (1928–2019)

О теоријском и критичком посмишљавању филма у Србији може се говорити и знатно пре појаве првих радова Владимира Владе Петрића (1928–2019), али тек са њим оно је добило систематичност, пун ниво уопштавања и апстракције својствен теорији и усаглашеност са рецентним теоријским трагањима у свету. Влада Петрић при томе није био епигон, већ глобално гледано један од пионира теоријског, филозофског, научног и академског приступа филму, коме у то време још једва да је понегде био приписиван карактер и потенцијал уметности.

Петрићева самосвојност као мислиоца почивала је на својеврсној синтези совјетског, континентално-европског и англосаксонског приступа филму и његовом тумачењу: 1965. године, већ као професор на београдској Академији за позориште, филм, радио и телевизију (данас ФДУ) боравио је на постдипломским студијама на чувеној и (првој у свету) високој филмској школи у Москви (ВГИК), а 1973. године је на Њујоршком универзитету докторирао као први доктор наука из области филма у Сједињеним Државама, после чега постаје професор теорије и историје филма на Универзитету Харвард, на ком је основао и филмски архив.

Сва ова искуства била су веома видљива у његовом делу, које је у основи имало естетички, дакле филозофски карактер, у смислу да је Петрића у основи највише интересовала сама природа филма и његова специфичност у односу на друге уметности и медије. О овоме сведочи и важно место које Петрић, нарочито у својим првим књигама, посвећује компаративној естетици и ономе што се данас назива теорија адаптације, дајући највећи допринос естетичком приступу филму у српској теорији уопште. Паралелно са оваквим компаративно естетичким промишљањем филма, Петрић је

посебну пажњу посветио наслеђу авангардистичких трагања за чистотом филмског израза, што је примењивао и у својој редитељској пракси, још од средине педесетих година прошлог века, поред одређеног броја „конвенционалних” филмских и телевизијских остварења, континуирано посвећеној филмском експерименту на трагу његових учитеља Лава Куљешова и Славка Воркапића.

Поред теоријске, уметничке и педагошке праксе, као и ангажовања на институционализацији филма кроз оснивање и помоћ архивским и образовним институцијама, Петрић је био и први уредник филмског програма у историји Телевизије Београд, као и редитељ неколико позоришних представа.

Влада Петрић остаје наш први и – поред можда још једино Душана Стојановића – најзначајнији и најрелевантнији теоретичар филма, једини српски филмски теоретичар и критичар са озбиљном рецепцијом у свету, инспиративан и провокативан учесник наше културне сцене, који је као мало ко други показао пут њене могуће депровинцијализације – која се не крије у подражавању и слугерањству, него у знању, храбрости и слободи.

Владимир Коларић